

ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР ЗБЛИЖЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЄС В УМОВАХ ЕКСКАЛАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

CIVILIZATIONAL DIMENSION OF RAPPROCHEMENT BETWEEN UKRAINE AND THE EU IN THE CONTEXT OF ESCALATING MILITARY CONFLICT

У статті розглянуто зближення між Україною та Європейським Союзом в умовах ескалації військового конфлікту. Визначено, що російське вторгнення спричинить великі наслідки для суспільства та економічного розвитку Європи та світу, особливо після двох років перебігу пандемії коронавірусу. Проведено аналіз прогнозу Міжнародного валютного фонду, присвяченого темі зміни ВВП у світі в 2022–2023 рр., з якого стає відомо, що темпи зростання економіки в Європейському континенті в 2022 році сильно сповільняться через військові дії в Україні. Обґрунтовано необхідність українського уряду в значній фінансовій підтримці для забезпечення підтримки своїх функцій. Виявлено, що ЄС надає всебічну та короткострокову допомогу українському народові, проводить заходи з накладання санкцій на економіку РФ, які було детально класифіковано за сферами впливу та наслідками. Установлено, що однією з головних проблем, яка залишиться після військового конфлікту в Україні, є відновлення постраждалої країни. Запропоновано розробку проекту платформи відновлення для України, в якому ключову роль будуть грати ЄС разом із своїми партнерами, шляхом долучення інвестицій з різних напрямків до спеціально створеного фонду відновлення.

Ключові слова: євроінтеграція України, Європейський Союз, вторгнення Росії, світова економіка, санкції ЄС, відбудова України.

The article discusses the rapprochement between Ukraine and the European Union in the context of escalating military conflict. Russia's invasion of Ukraine, which is completely unprovoked and unjustified, has caused terrible human suffering and mass destruction of cities and other communities. It is determined that the Russian invasion will have great consequences for the society and economic development of Europe and the world, especially after two years of the coronavirus pandemic. An analysis of the forecast of the International Monetary Fund on the topic of changes in world GDP in 2022–2023, which shows that economic growth in the European continent in 2022 will slow down sharply due to hostilities in Ukraine. The need of the Ukrainian government for significant financial support to ensure the support of its functions is substantiated. It was revealed that the EU provides comprehensive and short-term assistance to the Ukrainian people, takes measures to impose sanctions on the Russian economy, which have been classified in detail by areas of influence and consequences. It has been established that one of the main problems that will remain after the military conflict in Ukraine is the reconstruction of the affected country. At a time of war in Ukraine, talks on future reconstruction may seem premature, as the country cannot take measures to rebuild the destroyed infrastructure on a large scale, given the constant threat of missile and artillery strikes. However, EU governments, along with Ukraine itself, are already focusing on reconstruction planning. It is proposed to develop a draft recovery platform for Ukraine, in which the EU and its partners will play a key role by adding investment from various areas to a specially created recovery fund which will receive payments from the EU and European Bank for Reconstruction and Development budgets, member states' contributions, various credit and grant programs, public and private investments of interested investors, financial assistance from the G7 countries and other partners, especially from international financial institutions such as the International Monetary Fund or the World Bank. Investments by partners will help Ukraine build a new, much more stable and developed economy that will support the Ukrainian people on the difficult and long path of European integration.

Key words: European integration of Ukraine, European Union, Russian invasion, world economy, EU sanctions, reconstruction of Ukraine.

УДК 327.502:477

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.75-2>

Скрипник Н.Є.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та управління національним
господарством
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Ярушин Є.В.

студент
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Skrypnuk Nataliia

Oles Honchar Dnipro National University

Yarushyn Yevhenii

Oles Honchar Dnipro National University

Постановка проблеми. Україна вже дуже давно перебуває на межі між Східним та Західним світом. Перед народом нашої країни ще з часів отримання незалежності завжди було питання щодо політичного й економічного курсу. Першим і основним варіантом було продовження співпраці та її зміцнення з Російською Федерацією та іншими колишніми країнами СРСР. Такий курс був дуже простим для реалізації, оскільки всі країни радянського блоку були тісно пов'язані між собою, особливо, в економічному аспекті. Другим же варіантом було посилення співробітництва між Україною та країнами Європи, а також розробка шляхів щодо поступової інтеграції країни до Європейського Союзу.

В 1990-х роках більшість населення України однозначно підтримували продовження полі-

тико-економічних відносин з Росією та її союзниками. Цьому сприяло кілька важливих факторів. По-перше, одразу після розпаду СРСР ринок РФ залишався найбільшим та найдоступнішим для експорту товарів і послуг. По-друге, Україна отримувала ключові енергетичні ресурси (нафту та природний газ) за сприятливими цінами. Та по-третє, на відміну від ЄС, РФ не висувала докучливих вимог щодо верховенства права, захисту прав людини, боротьби з корупцією та підтриманням належного рівня демократії, бо саме ці вимоги стають головними перешкодами на шляху країн, що намагаються потрапити до ЄС.

Незважаючи на тісний зв'язок України з Росією, ЄС залишався дуже привабливим для країни. Хоча європейський ринок товарів і послуг був важкодоступним для України через високий рівень

конкурентоспроможності інших країн, цей ринок був більшим і, найважливіше, багатшим ніж російський, що не могло не зацікавити молоду європейську державу. ЄС мав добре перевірену формулу допомоги в реформуванні та лібералізації економіки країн, особливо серед тих, які належали до колишнього радянського блоку. Посилення конкуренції з боку ЄС могло сприяти розвитку і модернізації українських підприємств та компаній. А майбутній проект угоди про асоціацію може навіть стати передвісником можливого членства в союзі.

Саме тому, на початку XXI століття українське суспільство поділилося на дві групи, перша з яких виступала за продовження відносин зі східними країнами-партнерами, а друга – із західними. Подібні настрої почали дуже сильно хвилювати владу РФ, яка всіма силами намагалася не дати Україні вийти зі своєї сфери впливу. Початок гібридної війни між країнами у 2014 році спонукав все більшу частину українців до підтримки розвитку партнерських відносин із ЄС, а згодом, повномасштабне вторгнення російських військ 24 лютого 2022 року поставило остаточну крапку у ділових відносинах між Україною та РФ. Отже, сучасні реалії виділяють необхідним виявити шляхи швидшої інтеграції України до ЄС, яка зіткнулася з найбільшою кризою у своїй історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки з'явилась велика кількість різноманітних наукових робіт, в яких увага приділяється перспективам та проблемам України на шляху євроінтеграції. Значний внесок у дослідженні цього складного та багатофакторного процесу зробили такі вітчизняні дослідники та вчені як: А.В. Войціховський, Ж.М. Жигалкевич, О.В. Станіславський, В.І. Дудкевич, О.В. Заремба, О.А. Федоренко, І. Беззуб, Х. Машталір, С. Леськів, Ю. Якименко, М. Пашков, К.Ю. Сіренко.

Серед відомих зарубіжних вчених, які досліджували проблеми ескалації військового конфлікту між РФ та Україною в умовах зближення останньої з ЄС, можна виділити таких як: А. Нарделлі, К. Альбанезе, С. Адгірні, Л. Нуейхед, І. Роджерс, Д. Фоллайн, П. Донахью, К.Ф. Маркес, Х. Валеро, С. Аронс.

Разом із тим залишаються проблеми більш детального дослідження щодо прискорення темпів зближення між Україною та ЄС, а також впровадження дієвих механізмів, які могли би дозволити країні швидше отримати статус кандидата та вступити до ЄС в умовах військового конфлікту. Оскільки процес приєднання до союзу є поетапним та складним, порушення цих правил і надання Україні за спрощеною процедурою статусу повноправного члена, який інші країни здобули протягом багатьох років реформ, нашкодило б багаторічній репутації ЄС.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в проведенні оцінки зближення України та ЄС в умовах ескалації військового конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вторгнення Росії в Україну, що є абсолютно неспровокованим та невиправданим, спричинило страшні людські страждання та масове руйнування міст і інших громад. З початком війни життя людей та засоби до існування постійно втрачаються, більш ніж дванадцять мільйонів українців були змушені покинути свої домівки, з яких майже шість мільйонів виїхали зі своєї країни у пошуках безпеки.

Після більш ніж двох років пандемії наслідки вторгнення Російської Федерації в Україну можуть різко нашкодити темпам розвитку економіки не лише в Європі, а й по всьому світі. Ця проблема підкреслює важливість рішучої політичної реакції країн. Світова спільнота має покласти великі зусилля для пом'якшення нових гуманітарних криз, спричинених війною в Україні, а також забезпечити продовольчу безпеку. У той же час, провідні країни світу повинні утримуватися від впровадження експортних обмежень або жорсткого контролю цін, що може призвести до збільшення цін на сировину. З огляду на зростання інфляції, жорсткі фінансові умови та підвищення рівня боргу країн Європи та світу, що різко обмежує простір для політики, необхідним є надання багатосторонньої допомоги найбільш вразливим суб'єктам економіки. У довгостроковій перспективі буде потрібна розробка шляхів, які допоможуть світовій економіці відшкодувати збитки, що завдані подвійним шоком пандемії та війни, з можливостями подальшого сталого зростання, включаючи запобігання розколу в торгівельних зв'язках, покращення рівня освіти та збільшення участі робочої сили [1, с. 4].

Згідно з даними таблиці 1, темпи зростання світової економіки, як очікується, сповільняться до 3,6 відсотків у 2022 р. Війна в Україні посилює перебої в постачанні товарів і послуг, сприяє погіршенню фінансових умов та посилює невизначеність політики. Прогноз зростання в країнах з перехідною економікою та країнах, що розвиваються, у 2022 р. було знижено до 3,8 відсотків, оскільки негативні побічні ефекти від вторгнення в Україну більш ніж перекрили будь-який короткостроковий стимул для деяких експортерів через підвищення цін на сировину та енергоносії. Окрім негативної тенденції для світової економіки, Міжнародний валютний фонд прогнозує значне зменшення в темпах зростання економіки у 2022–2023 рр. в Зоні Євро. Очікується, що зростання ВВП регіону складе 2,8 відсотків у 2022 р. [2, с. 4–5].

Внаслідок бойових дій по всій країні економічна ситуація різко погіршилася. Очікується, що в 2022 році ВВП України впаде на 30–40%, а податкові надходження впадуть приблизно на 50–60%. Українські порти в Азовському і Чорному

Таблиця 1

Прогноз зростання рівня світового ВВП у 2022–2023 рр., в % до попереднього року

Region	2021	2022	2023
Світ	6,1	3,6	3,6
Розвинуті країни	5,2	3,3	2,4
США	5,7	3,7	2,3
Японія	1,6	2,4	2,3
Великобританія	7,4	3,7	1,2
Канада	4,6	3,9	2,8
Зона Євро	5,3	2,8	2,3
Франція	7,0	2,9	1,4
Німеччина	2,8	2,1	2,7
Італія	6,6	2,3	1,7
Іспанія	5,1	4,8	3,3
Інші розвинуті країни	5,0	3,1	3,0
Країни з перехідною економікою та країни, що розвиваються	6,8	3,8	4,4
Країни Азії	7,3	5,4	5,6
Китай	8,1	4,4	5,1
Індія	8,9	8,9	6,9
Країни Асоціації держав Південно–Східної Азії (ASEAN-5)	3,4	5,3	5,9
Країни Європи	6,7	-2,9	1,3
Латинська Америка та Карибський басейн	6,8	2,5	2,5
Бразилія	4,6	0,8	1,4
Мексика	4,8	2,0	2,5
Близький Схід та Центральна Азія	5,7	4,6	3,7
Саудівська Аравія	3,2	7,6	3,6
Африка	4,5	3,8	1,0
Південно-Африканська Республіка	4,9	1,9	1,4

Джерело: складено авторами за даними [2, с. 6]

морі залишаються заблокованими через військові дії Росії, що позбавляє Україну вкрай необхідних експортних надходжень. За оцінками, загальний збиток уже складає сотні мільярдів євро, причому лише фізичній інфраструктурі завдано шкоди на суму понад 100 мільярдів євро [7, с. 1].

Зіткнувшись з агресивною поведінкою РФ, Європейський Союз та його держави-члени виявили непохитну підтримку українському народові, і негайно мобілізували допомогу уряду України для підтримки своїх функцій. ЄС надав екстрену допомогу для підтримки економічної стійкості країни, гуманітарну, військову та іншу підтримку. Європейська комісія координує найбільшу операцію в рамках механізму цивільного захисту ЄС в широкому спектрі заходів підтримки, у тому числі в секторах охорони здоров'я, енергетики, продовольства, а також надання притулків, спеціалізованої техніки та медичного обладнання. Для підтримки України ЄС також впровадив заходи для сприяння торгівлі, зокрема призупинення імпорتنних мит на український експорт, а також активно координує дії країн-членів щодо розробки шляхів для допомоги нашій країні експортувати сільськогосподарські товари. Також була

активована Директива про тимчасовий захист ЄС, яка надає українським біженцям доступ до роботи, житла, освіти та охорони здоров'я в усьому союзі [7, с. 1–2].

З вторгненням російських військ, для підтримки країни та забезпечення макрофінансової стабільності український уряд потребує у значних обсягах фінансування в короткостроковій перспективі. Задоволення цієї потреби вимагає спільних міжнародних зусиль, у яких головна роль буде відведена ЄС. Саме тому Єврокомісія запропонувала нову макрофінансову допомогу у вигляді позики на суму близько 9 мільярдів євро, які можуть бути доповнені підтримкою інших міжнародних партнерів, у тому числі зі списку країн Великої сімки. Ця позика буде виплачуватися окремими траншами, що будуть мати тривалі терміни погашення та пільгові процентні ставки завдяки гарантіям з бюджету ЄС [8, с. 2].

Щоб зробити надання такої допомоги можливим, країни-члени союзу повинні домовитися про надання гарантій на додаток до резервів, виділених для цієї мети у відповідному розділі Загального резервного фонду ЄС. Разом із грантовою підтримкою з бюджету ЄС для субсидування відповідних

процентних платежів це забезпечить добре скоординовану пільгову допомогу для України [8, с. 3].

Для запобігання подальшого поширення військових дій Росії та задля підтримки України, ЄС ввів в 2014 році певні обмежувальні заходи – санкції. У відповідь на посилення агресії в 2022 році союз запроваджує комплексний посилений пакет обмежень, який більш детально зображено у таблиці 2. Новий пакет санкцій спрямований на те, щоб:

- підірвати здатність російської влади у фінансуванні військових дій;
- завдати економічних і політичних витрат російським олігархам та політикам, що відповідали за підготовку нападу;
- зменшити рівень розвитку російської економіки в цілому.

Однією з головних проблем, що завжди залишаються після військових конфліктів є відновлення постраждалої країни. В той час, коли в Україні йде війна, початок розмов про майбутню відбудову можуть здатися занадто передчасними, тому що країна не може проводити заходи масштабного відновлення зруйнованої інфраструктури з огляду на постійну загрозу ракетних й артилерійських ударів. Проте уряди країн ЄС разом із самою Україною вже зосереджують свою увагу на плануванні відбудові.

Хоча на першому місці з боку країн ЄС має бути надання військової допомоги Україні, а також всебічної підтримки в інших напрямках – гуманітарному, економічному, політичному, підготовка детальних планів майбутньої відбудови країни є доцільним. Попри те, що роботи з відновлення необхідно розпочинати вже зараз, фінансування цього процесу у великих обсягах розпочнеться тільки після завершення конфлікту, а надання цих фінансів, взагалі, буде потребувати від українського уряду проведення складних реформ, а також підготовку економічної основи для швидкого, прозорого й ефективного використання наданих коштів. Контроль за всіма цими процесами має проводитись ЄС, оскільки союз має величезний досвід у сталому відновленні країн після Другої світової війни, а тривала нестабільна ситуація в економічно-політичній сфері України може мати серйозні наслідки для всього Європейського континенту.

З метою вирішення цієї проблеми країни-члени ЄС разом із своїми партнерами та українським урядом розробляють проект платформи реконструкції України, що більш детально зображено на рисунку 1. Головною метою проекту є розробка плану залучення інвестицій та коштів з ЄС та їх партнерів для поступового відновлення зруйнованої інфраструктури, основних шляхів українського

Таблиця 2

Класифікація обмежувальних заходів ЄС щодо РФ за їх сферою впливу та ефектом

Сфера впливу	Перелік обмежень	Ефект від обмежень
Фізичні та юридичні особи	Заборона на поїздки; Замороження активів та фінансування	Ураження осіб, які відіграють активну роль у підтримці війни
Фінансові та бізнес-послуги	Заборона будь яких форм кредитування; Замороження активів банків; Заборона фінансових операцій з підприємствами; Заборона на вивіз офіційної валюти ЄС та продаж цінних паперів; Заборона надання послуг, що стосуються бізнесу; Відключення банків з системи SWIFT	Банківська система РФ, уряд і ключові державні компанії не зможуть отримати фінансування з боку ринків ЄС
Енергетичний сектор	Заборона на імпорт російського вугілля; Заборона експорту технологій сфери нафтопереробки; Заборона на імпорт російської нафти морськими шляхами; Заборона страхування перевезень нафтопродуктів морськими шляхами	Заборона на імпорт нафти морськими шляхами зменшить поточний імпорт нафти до ЄС на 90%
Транспортний сектор	Закриття повітряного простору ЄС для літаків, зареєстрованих в РФ; Заборона входу російських суден до портів ЄС; Заборона на постачання в РФ літаків, а також запчастин і обладнання до них; Заборона надання послуг з обслуговування літаків	Обмеження транспортування призведе до логістичних проблем в РФ, а більшість її літаків не зможуть використовуватись через відсутність обслуговування
Передові технології	Заборона на експорт дронів та програмного забезпечення до них; Заборона на експорт програмного забезпечення для шифрування даних; Заборона на експорт напівпровідників; Заборона на експорт хімічних речовин, що можуть бути використані для виготовлення зброї	Обмеження вплинуть на доступ РФ до важливих технологій, що з часом погіршить їх передові можливості

Джерело: складено авторами за даними [6, с. 1–4]

Рис. 1. Схема роботи платформи реконструкції України

Джерело: побудовано авторами за даними [7, с. 5]

товарного експорту, а також надання підтримки на шляху інтеграції країни до ЄС.

Для цього буде створено спеціальний фонд, в який будуть надходити нарахування з бюджету ЄС та Європейського банку реконструкції та розвитку, внески країн-членів, різноманітні кредитні та грантові програми, державні та приватні інвестиції зацікавлених інвесторів, фінансова допомога з країн Великої сімки та інших партнерів, особливо з міжнародних фінансових організацій, таких як Міжнародний валютний фонд чи Світовий Банк.

Висновки з проведеного дослідження. На основі дослідження, можна зробити висновок, що вторгнення Росії в Україну спричинить значні зміни в розвитку економіки та геополітики багатьох країн Європейського регіону. Незважаючи на неочікувану та жорстку агресію з боку РФ, країни-члени ЄС змогли згуртуватися в короткий термін та надають всебічну підтримку Україні. У відповідь на дії російської влади, експерти ЄС підготовлюють та впроваджують комплексні обмежувальні заходи, метою яких є нанесення значних економічних і політичних втрат для зменшення можливостей Росії підтримувати військові дії.

Поки тривають міжнародні зусилля з підтримки та припинення російської агресії, важливим залишається процес підготовки до масштабного відновлення, який настане після завершення вій-

ськового конфлікту. Цей процес, який включатиме великі інвестиційні надходження, має очолювати українська влада за допомогою стійкої та сильної підтримки ЄС та різних міжнародних партнерів. Інвестиції партнерів допоможуть Україні побудувати нову, набагато стійкішу й розвинену економіку, що буде підтримувати український народ на складному та довгому шляху євроінтеграції.

Перспективою подальших досліджень є розробка механізмів прискореної інтеграції України до ЄС, оскільки процес вступу може зайняти велику кількість часу. Проте, героїчний спротив українського народу здивував навіть самих скептичних членів союзу, що вимагали сумлінного виконання всіх правил процедури євроінтеграції. Це спонукало уряди країн-членів ЄС частково переглянути свої вимоги щодо України. Завдяки такому рішення, 23 червня 2022 року, після місяців міжнародних зустрічей та перемовин, представниками країн-членів на засіданні Європейської ради було прийняте рішення про надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, що є важливим сигналом світу про підтримку України з боку ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Global economic prospects Report. A World Bank Group publication. 2022. 150 p. URL:

<https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 22.06.2022).

2. World economic outlook Report. International Monetary Fund publication. 2022. 178 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/04/19/world-economic-outlook-april-2022> (дата звернення: 22.06.2022).

3. Сіренко К.Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні та негативні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 22. С. 65–68.

4. Дудкевич В.І. Процес інтеграції України до Європейського Союзу в контексті суперечностей внутрішньо європейського розвитку. *Політичне життя*. 2021. № 1. С. 119–124.

5. Жигалкевич Ж.М., Станіславський О.В. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції. *Економічний вісник НТУУ КПІ*. 2019. С. 116–123.

6. EU sanctions against Russia following the invasion of Ukraine. European Union publication. 2022. 5 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_1402 (дата звернення: 22.06.2022).

7. Ukraine: Relief and reconstruction. European Union publication. 2022. 8 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3169 (дата звернення: 22.06.2022).

8. The European Union and Ukraine. European Union publication. 2022. 3 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3862 (дата звернення: 22.06.2022).

9. Delivering on the 10-point plan for Ukraine. European Union publication. 2022. 3 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3551 (дата звернення: 22.06.2022).

10. EU preparedness to welcome those fleeing the war in Ukraine. European Union publication. 2022. 4 p. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_1948 (дата звернення: 23.06.2022).

11. Russia's invasion of Ukraine. The Economist publication. 2022. URL: <https://www.economist.com/briefing/2022/02/26/russias-invasion-of-ukraine> (дата звернення: 23.06.2022).

12. The EU's unity over Ukraine has given it surprising heft. The Economist publication. 2022. URL: <https://www.economist.com/europe/the-eus-unity-over-ukraine-has-given-it-surprising-heft/21808306> (дата звернення: 23.06.2022).

13. Ukraine Wins Initial EU Recommendation for Membership Path. Bloomberg publication. 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-17/ukraine-wins-initial-eu-recommendation-for-membership-path> (дата звернення: 23.06.2022).

14. Ukraine Moves a Step Closer to Joining the EU. Bloomberg publication. 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2022-06-23/ukraine-moves-a-step-closer-to-joining-the-eu> (дата звернення: 23.06.2022).

REFERENCES:

1. Global economic prospects Report. A World Bank Group publication. 2022. 150 p. URL:

<https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (accessed 22 June 2022).

2. World economic outlook Report. International Monetary Fund publication. 2022. 178 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/04/19/world-economic-outlook-april-2022> (accessed 22 June 2022).

3. Sirenko K.Yu. (2018) Yevrointehratsiina polityka Ukrainy: pozytyvni ta nehatyvni aspekty [Ukraine's European integration policy: positive and negative aspects]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 22, pp. 65–68. (in Ukrainian)

4. Dudkevych V.I. (2021) Protse intehratsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu v konteksti superechnosti vnutrishno yevropeiskoho rozvytku [The process of Ukraine's integration into the European Union in the context of the contradictions of internal European development]. *Politychne zhyttia*, no. 1, pp. 119–124. (in Ukrainian)

5. Zhyhalkevych Zh.M., Stanislavskiy O.V. (2019) Osoblyvosti zovnishnoekonomichnoi diialnosti vitchyznianykh pidpriemstv v umovakh yevrointehratsii [Features of foreign economic activity of domestic enterprises in the conditions of European integration]. *Ekonomichniy visnyk NTUU KPI*, pp. 116–123. (in Ukrainian)

6. EU sanctions against Russia following the invasion of Ukraine. European Union publication. 2022. 5 p. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_1402 (accessed 22 June 2022).

7. Ukraine: Relief and reconstruction. European Union publication. 2022. 8 p. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3169 (accessed 22 June 2022).

8. The European Union and Ukraine. European Union publication. 2022. 3 p. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3862 (accessed 22 June 2022).

9. Delivering on the 10-point plan for Ukraine. European Union publication. 2022. 3 p. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_3551 (accessed 22 June 2022).

10. EU preparedness to welcome those fleeing the war in Ukraine. European Union publication. 2022. 4 p. Available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_1948 (accessed 23 June 2022).

11. Russia's invasion of Ukraine. The Economist publication. 2022. Available at: <https://www.economist.com/briefing/2022/02/26/russias-invasion-of-ukraine> (accessed 23 June 2022).

12. The EU's unity over Ukraine has given it surprising heft. The Economist publication. 2022. Available at: <https://www.economist.com/europe/the-eus-unity-over-ukraine-has-given-it-surprising-heft/21808306> (accessed 23 June 2022).

13. Ukraine Wins Initial EU Recommendation for Membership Path. Bloomberg publication. 2022. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-17/ukraine-wins-initial-eu-recommendation-for-membership-path> (accessed 23 June 2022).

14. Ukraine Moves a Step Closer to Joining the EU. Bloomberg publication. 2022. Available at: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2022-06-23/ukraine-moves-a-step-closer-to-joining-the-eu> (accessed 23 June 2022).